

ECOUL

ORGAN INDEPENDENT SĂPTĂMĂNAL

DIRECTOR: **CONST. I. ȘTEFĂNESCU** ABONAMENTE: Pe un an 300 Lei. Pentru bănci, instituții particulare și de stat 1000 Lei anual. In streinătate dublu. **Lei 5** REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: ORADEA, Hotel „RIMANOȚI“ **Lei 5** TELEFON: No. — Anunțuri și reclame după tarif

In țara obășterilor...

De câte ori, ne izbim de un nou act necugetat, săvârșit de către aceia pe cari i-am cocoșat în fruntea treburilor noastre publice, pe Hotarul Apusean al țării, — fără să ne fi gândit: că, deși de origine română, unii dintre dâșii după ce au trăit și servit o bună parte din viață într'un alt stat, cu altă administrație și altă cultură, anchilozanți în deprinderile acelei educații, le va fi imposibil ca la bătrânețe să-și schimbe mentalitatea, — ne întrebăm: de ce și după atâtea triste experiențe, organele superioare dela centru, cei cari poartă răspunderea întreagă a bunului progres a vieții noastre de stat, stau indiferenți față de cele ce se petrec la frontieră în dauna țării?... De ce atâtea nepăsare?... Pentru ce o atât de neexplicabilă toleranță?...

Ne-a venit vestea că, la Satu-Mare, s'a acordat autorizație de instalat „Radio“ unui mecanic maghiar, dar (Astupă-și urechile cetitorului.) s'a refuzat autorizația pentru acelaș obiect unui avocat român și i s'a retras autorizația tot pentru „Radio“ unui dascăl român, vajnic publicist și fost revizor școlar în localitate...

— Și pentru ce să nu fim bănuși de nici un fel de parțialitate, menționăm că, autorul acestor rânduri, n'are și n'a avut cu fericitul mecanic ungur nici în clin nici în mănecă, în timp ce cu avocatul Demian — așa se numește „trădătorul“ căruia i s'a refuzat autorizația — a avut cândva un incident și nu există nici un fel de raportare de prietenie între noi, iar, cu Darius Pop — el este „primejdiosul“ căruia i s'a retras autorizația — până mai zilele trecute am polemizat la gazetă pe ton cât se poate de aprig, fără să ne fi împăcat.

Ca român și ca ziarist, imi fac o deosebită datorie protestând cu ultima energie, sezizând totodată pe această cale, Mare Stat Major al Armatei și celelalte autorități superioare în stat, asupra acestui fapt de nemai pomenită sabotare și jignire a românismului.

Cel care a indus în eroare organele superioare, nu mai merită să poarte tresa de colonel român, el obășterul (oberst) cum ziceau românii bănăței colonelilor austriaci, din cadrele cărora este provenit autorul infamiei și care, îndrăznește să vorbească soldaților și cu unii ofițeri ungurești în cazarmă. (Imi dau seamă perfect de gravitatea acuzațiilor și oricând, la eventuală anchetă, dar anchetă serioasă, nu de mântuială, stau la dispoziție ca să fac dovada deplină a celor scrise.)

Acesta este omul, care își permite a supraveghea românismul la granița țării și de a da nota defavorabilă românilor de talia d-ului Demian și Darius Pop.

Orcât de răutăcios o fi ca om Darius Pop, dar ca să-i împlanți pumnulul în sufletul-i de român și tocmai cine(?) e prea mult!

Marele Stat Major, să ordone imediat o riguroasă anchetă, spre a se convinge de modul cum conduce destinele armatei la granița cu cei mai îndărjiți vecini obășterul, îngâmfat și decorat cu „Maria Teresia“, ce se crede baron din această pricină... în România și la atari vremuri și,

mai pe urmă, se va vedea câtă seriozitate poate să aibă rapoartele de autorizarea mecanicului ungur și refuzarea românilor Demian și Pop.

Iată ce însemnează să ai la frontieră obășteri, cari au transformat țara românească ca pe o posesie a lor, guvernând-o după legile și mentalitățile lor.

Nu mai la câțiva kilometri de Satu-Mare, la Oradea, ce viață sfântă românească pilduiesc acei cari într'adevăr o apără țara și nu o subminează!...

Și fiindcă mai spuseli un cuvânt tare, altă acuzație, mai adaug pentru anchetatori, că tot la Satu-Mare, mai este un obășter, a cărui soție tot pe drum stă, mereu voiajând la Pesta și Seghedin...

Oare și aceasta, e mai demnă decât cei doi români: Demian și Darius Pop?...
Deci, ancheta!...

Const. I. Ștefănescu

Cine provoacă?

După „evenimentele dela Oradea“ cei cari s'au plâns până și în America, unde cotidianele sunt pline cu fotografiile despre „atrocitățile studenției române“, reproducându-se firmele „imprimare pe scânduri nevâpșite și pe pânză“ din localitate — menținute astfel tot din ostentativitate — or înflăcășând în mărime de senzațional portretul „martirului“ Keller, al soției sale și al copilului; tot cei cari dau și fițpă... au găsit cu cale să invențeze și mai mult suferele, să atâțe din nou spiritele.

Ca și cum poporul român ar fi având nevoie de a cunoaște talentul oratoric al „marilor maeștri Barbuse și Torres“ — comisarii internaționali ai umanității — s'a tipărit într'un volum de 63 pagini 1116, coperta cu clișeu și literele titlului cărții, roșii: „Procesul Schwartzbart: ODRAMĂ ÎN FAȚA ISTORIEI... Adevărul asupra pogromurilor lui Petliura“.

Provocarea directă, a celor ce au găsit de cuviință să proslăvescă pe asasinul lui Petliura, scoțându-i și o broșură în România, nu s'au gândit la dublul efect ce ar putea aduce citirea unei asemenea cărți și mai cu seamă pe cel dezastroos lor?...

Vestind pogromurile ce se pretinde că, s'ar fi săvârșit în Ucraina pe vremea dominației petliuriste, fără a se aduce o dovadă măcar de știință și aprobarea lui Petliura a pogromurilor; autorul sau autorii cărții, nu s'au gândit că, scriind-o în halul în care au redat-o așa zisă dramă în fața istoriei, au ilustrat și bestialitatea asasinului lui Petliura cât și a rasei care s'a bucurat și a triumfat de fericire că, s'a asasinat un creștin, vor îndărji și mai mult spiritele împotriva „martirilor“ cari asasinează?...

Gestul ministrului de interne, este cât se poate de binevenit, prin confiscarea menționată publicității, care, lăsată a se răspândi, ar fi adus o justificată revoltă împotriva agenților provocatori cari, după ce aprind singuri focul, se plâng apoi în streinătate că sunt prigoniți... Și pe urmă, iar despăgubiri, iar pagini de ziare americane cu clișee de martiri...

Când se va isprăvi oare, cu sistemul nenorocit al provocărilor?...

Mistificarea unei hotărâri a Comitetului Agrar

D-l Némethy proprietar din Județul Satu-Mare, a răsuțit într'o noapte, prin mijloace proprii, să-și facă moșia „zburătoare“...

În adevăr, falsificând natura terenului, i-a fost considerat pământul ca nisip zburător și deci, necultivabil și, pe acest temei i-a fost scutită moșia de expropriere.

Încă regretatul fost ministru Constantinescu, sevizat de această excocherie în materie agrară, a dat ordin și s'a făcut o anchetă, care, a stabilit falsul. Pusă din nou chestiunea Comitetului Agrar acesta, pe baza documentelor prezentate i-a expropriat 270 jugăre din cele 400 zburătoare rămânând cu 130 jugăre necultivable.

Realitatea însă este că numai 60 din cele 130 jugăre sunt necultivabile iar, restul, cad sub expropriere.

Legea agrară, e categorică în chestii de terenuri necultivabile: Le scutește de expropriere, dar numai în suprafața reală găsită pe teren ca atare.

O întrebare facem: De ce Cadastrul nu porcede la delimitarea terenului necultivabil, adică la separarea celor 60 jugăre cu adevărat necultivable?

Răspundem tot noi, menționând: Pentru că, în forma aceasta, proprietarul continuă să folosească întreaga suprafață de 130 jugăre, adică de undă înainte terenul era de 400 jugăre zburător, deci și improductiv, astăzi, nu se îndură să lase necultivate nici cele 70 jugăre hotărâte prin ultima decizie executorie și definitivă a Comitetului Agrar.

Cunoașteți d. Ministrul Argetoianu această mistificare?...

Dar organele Casei Centrale și-au făcut datoria să pună limită acestui abuz?...

Pilde de urmat Pentru copii

Știut este că numai simțul moral deosebește pe om de animale și-l pune în locul hărăzit lui de Creator. Pentru dobândirea acestui simț, omul are de luptat mereu, și cu zi, clipă cu clipă, cu instinctele egoiste ce avem în subconștient și-și afirmă dreptul lor.

Când din lupta aceasta, simțul moral ese învingător, se produce în sufletul individului mulțumirea sufletească ce îi e singura răsplăt.

La copii, acești pui de oameni, luptele sunt aprige și cei ce se îngrăvesc de educația lor și implicii a neamului, trebuie să dea cea mai mare atențiune vârstei lor fragile, când, înclinările rele trebuie încabuzite, iar, cele bune, canalizate.

Un grup de oameni de bine, sprijiniți de înalții Prelați: P. S. S. Episcop Roman Ciorogariu și P. S. S. Episcopul unit Traian Valeriu Frentiu; de Ministerul Instrucțiunii Publice, cultelor și Ocrotirilor Sociale și inspectorii școlari dnii: Gh. Stoianescu, cu Gh. Bota și Pompiliu Dan, împreună cu corpul didactic primar, au pus bază unei societăți, care s'a și înregistrat ca persoană juridică la Tribunalul din Oradea.

Scopul urmărit este înăsătoșirea moravurilor și în special: salvarea copilului de sub înfrăurirea venoroșă a rețelilor exemple.

De aceea, se impune o necontenită veghere asupra mediului.

Art. 2 din statut spune: „Fiecare membru matur, este obligat sufletește a fi un bun sfătuitor (părinte) fiecărui copil întâlnit pe stradă, la cinematograf, acasă la câmp etc. Va sfătui cu răbdare și insistență pe părinți și turtori cari nu-și cunosc datoria față de copiii lor. Vor fi cei dinții cari nu-și vor duce copiii în localuri nepotrivite și neacrisite: cărciumi, berării, baluri, teatru etc. În orice împrejurări va sări în ajutorul copilului, etc., etc.“

Societatea are și membri mici (copii) având pentru ei un regulament special:

„Pe lângă fiecare școală se poate înființa LIGA BUNĂȚĂȚII p. copii, sub conducerea învățătorului. Fiecare membru este obligat a săvârși măcar o faptă bună în fiecare zi.“

Emulație salutară care dă la iveală multe fapte pline de bunățate și navitate.

Astfel, micul ligist se obicinuieste de mijtele la altruism zilnic, de respectul vieții, fie aceasta animală, umană, sau vegetală.

Copilul care a intrat în ligă, se va strădui: a face în fiecare zi, măcar o faptă bună, a nu minși, a apăra pe cei slabi și nenorociți, a fi recunoscător față de părinți și celor ce i-au făcut vr'un bine, a respecta pe bătrâni și pe infirmi și a fi bun cu animalele.

Micul ligist, se mai poate obliga, ca în fiecare seară să-și facă examenul conștiinței sale, scriind în o bilețuț din faptele bune săvârșite în decursul zilei, iar, pe verso, fapta rea, de care regretă. El nu se iscălește. Bilețele se duc la școală și se pun pe neobservate în o cutie comună sau în catedră.

Institutorul abil, va ști să citească în suferele lor. El găsește destule mijloace de a controla neobservat veracitatea faptelor.

Copiii sunt conduși de deviza: „Să nu știe stângă ce face dreapta Dumnezeu le știe pe toate!“

...Odată înființată această societate: LIGA BUNĂȚĂȚII p. copii, învățătorul nu va mai consuma timp scump cu diferite cercetări. Temele vor fi scrise clasa curată, împodobită, hainele cărpate și scuturate, dar de muncă și de atențiune voluntară. Va gusta momente subtile de înălțare sufletească, atunci când, va citi câte un bileț în auzul clasei, care va asculta pe nerăsuflăte.

E. D.

Un bob zăbăvă...

Unul dintre cei mai simpatici colaboratori ai noștri, l'a luat în primire în numărul trecut al „Ecolui“ pe Castelul dela Ciucea, pe motiv că, prea și-a pus țărână în cap, atunci când, a cumpărat flori de 100.000 mii lei dela Viena... desconsiderând astfel — Castelul — producția națională.

A uita: uitare... fiind verbul favorabil Castelului Tavi, pe care l-a conjugat mai vartos, în deosebi, după ce a intrat în politică, pânăce s'a autosugestionat de el, încât, a uitat chiar și pe cel care la intrunișrie și manifestările grandioase pentru intrarea în acțiune dela București sau aliora, de către ori ocazia să încaseze ceva ghionturi în coaste sau un pat de armă în mădulele, imediat micutul Tavi era parat cu trupul vânjos al fratelui „răgâțan“ și astfel Castelul și alți idealști puteau să strige mai departe și a doua zi și mai târziu: „Vrem Ardealul!“... „Vrem Război!“...

Badea Vasile Osavad e martor bun al acestor vremuri — găsește autorul acestor rânduri, cari este acelaș dela „Dacia“ dinainte de război, ca și dela Craiova și peste tot unde a combătut alături de castelanul de astăzi, că, micutul Tavi are o multime de scuze, de a cumpărat flori din streinătate pentru o sumă atât de importantă...

Între altele și aceasta: Ce a scris el — când nu făcea politică militantă — nu e obligat să creadă; mai cu seamă că, a cântat frumusețile codrilor și paștelor românești pentru alții, ca să nu uite că au obligata a le apăra cu sfintenie, ceace de altfel au și făcut sărmanii, încât, au rămas și azi să le păzească cu osemintele lor fără mormânt și fără cruce...

Și atunci?... De ce atâtea revoltă, când și un biet boem, un poet, a ajuns să aibă și el căscioara lui (în secolul în care trăim și în armonie cu valuta, căscioara trebuie să fie castel!) unde să vizeze mai departe pentru fericirea neamului?...

Și cine poate anticipa că, poezia castelan, inspirat de mitosul „Nelken-elor“ și al „Maiglockhen“-elor aduse dela Viena nu ne va cânta într'o odă poezia româniei or a leușteanului?... Aveți răbdare domnilor...
T. Rică.

„Fălcoienilor“ Sătmărilor li s'a înfundat... S'a găsit în sfârșit și un anchetator care nu ia șperț: inspectorul general administrativ I. Tomescu, dar care, i-a luat pe dâșii de guler și i-a scuturat... până au eșit toate fraudele!... Pe când... cu ei la pușcărie?...

Om bine crescut, D. Erdélyi Miklós, directorul trupei maghiare din Vestul României, când a văzut, că românii din Satu-Mare încep să se desmorțească și nu vor să mai tolereze de aci înainte pe acei concetățeni, cari desconsideră calitatea sub care sunt oblađuși, a dat ordin teatralistelor să-și facă bagajele și „vissza“ la Oradea, unde „büdös oláh“ sunt mai îngăduitori.

Și ca să se vadă și mai evident cum au început românii dela Satu-Mare, să reacționeze împotriva celor cari sabotează demnitatea noastră națională, dăm loc următorului

MEMORIU

Înaintat Ministerelor de arte și de Interne, de către acei români conștienți.

Domnule Ministru.

Cetățenii orașului Satu-Mare, adunați la teatru „Nottara“ în seara zilei de 23 Ianuarie 1928 într'o mare adunare de protest contra sistemului întrebuițat de D-l Nicolae Erdélyi, directorul trupei de teatru maghiar, de a cere și de a primi subvenții dela Budapesta, luându-și angajamente ce jignesc demnitatea noastră națională, caz adus la cunoștința publică prin presă.

Am luat hotărârea ce urmează: Având în vedere învinuirea ce i-se aduce D-lui Nic. Erdélyi cerem cât mai urgent anchetare a cazului și cât mai exemplare sancțiuni contra acestui Domn, care cu trupa lui urmărește cu totul alte scopuri, decât acelea pe cari le urmărește arta.

Totdeauna constatăm, că întrucât publicul maghiar este aproape inexistent la reprezentațiile trupei maghiare, fapt relatat chiar de ziarele maghiare, nici existența acestei trupe nu mai e necesară în Satu-Mare, fiindcă lipsa de sprijin a publicului maghiar face să dispară și necesitatea de interes public a teatrului. Ca să existe și pe mai departe acest teatru, susținut numai de publicul evreiesc și de fondurile dela Budapesta, nu e nici în interesul Statului Român, ba ce e mai mult, constituie chiar o gravă jignire a demnității cetățenești.

Ne permitem deci, a Vă ruga, Domnule Ministru, să binevoiți a retrage concesia acordată D-lui Nic. Erdélyi, care în urma celor întâmplante, numai e demn să joace teatru în Țara Românească!

Mai cu seamă pentru noi Români dela graniță ar fi o mare satisfacție aplicarea de măsuri severe contra tuturor acelor, cari prin ori-ce formă ar căuta să-și neglijeze și să-și dispreguiască calitatea de cetățean român.

Fiind sigur în dreapta și românească DV. judecată, Vă rugăm a primi, Domnule Ministru, asigurarea devotamentului nostru.

Satu-Mare, la 23 Ianuarie 1928.

Urmează 238 de iscățituri

Situația politică

Nu se face remaniere Guvernului nu se retrage De vorbă cu d. general Traian Moșoiu

Intâlnind azi la Oradea pe d. General Traian Moșoiu și rugându-l a ne acorda o convorbire pentru „Ecolul“, dsa ne-a comunicat următoarele:

La întrebarea noastră: dacă se face remaniere și când se face, dsa a binevoit a ne răspunde următoarele:

— Nu se face nici o remaniere!...

În privința retragerii liberalilor dela putere, a doua chestiune pusă de noi, dsa ne a mai spus cele ce urmează:

„Partidul liberal este mai tare ca oricând. Partidul liberal va sta la putere, pentru a-și executa programul de consolidare al României întregite.“

„Zvărcolirile opoziției, nu au nici un ecou în opinia publică românească.“

„Apelul la streini, i-au făcut pe cei din opoziție imposibili în fața elementelor conștiente ale neamului.“

„Mihail Eminescu, a caracterizat într'un mod genial, apelul la streini; spunând același cari se bizuiau pe streini: „Cine învâghește streinii, să le mănânce inima câinii!“

„Cumînțenia adâncă a poporului român, s'a afirmat puternic și de astădată, respingând cu indignare toate încercările opoziției de a forma un curent în favoarea ei.“

„Scăderea impozitelor, scăderea cametelor și tertarea delictelor silvice, sunt fapte pozitive, pe cari, partidul liberal le poartă înscri cu mânie la activul său“

„Poporul, actualmente, nu dă nici o ascultare opoziției; el așteaptă să se vadă opera pozitivă de consolidare a partidului liberal.“

„Stabilizarea monetară și împrumutul extern, vor contribui puternic la întărirea convingerii că, numai partidul liberal este în momentele actuale capabil să facă o Românie tare și respectată.“

„Cu toată increderea, partidul liberal merge înainte și nu va ceda frânele Guvernului Țării în această legislație, care, abia a început și nu se știe dacă și legislația viitoare nu va fi tot sub auspiciile partidului liberal.“

Și cu aceste ultime cuvinte spuse de d. General Traian Moșoiu, din toată convingerea, convorbirea a luat sfârșit.

Rep.

Sătmărene

Încă una din gafele celor dela Primăria Satu-Mare este și modul nechiuzbit cu care tratează acum diferendul dintre măcelari pe chestia cărnei.

După ce s'a parvenit la o scădere simțitoare a prețului cărnei în urma înființării măcelariei comunale, care vândând mai puțin și carne de calitate superioară și restul de măcelari au trebuit să reducă prețul cărnei încât și la măcelăriele particulare se vinde carnea astăzi cu 20 Lei Kgr. Delegația permanentă a orașului a cedat zilele trecute stăruințelor măcelarilor cartelași pentru a impune concesionarii măcelăriei comunale să vândă carnea cu 16 Lei Kgr. Or aceasta este o imposibilitate și nu s'a urmărit de către măcelari cartelași decât desființarea măcelăriei comunale prin hotărârea primăriei impusă concesionariilor săi de a vinde carnea sub prețul costului, cu 16 Lei Kgr. — pentru ca în urmă cartelași să poată scumpi carnea și exploata populația după plac.

Suntem rugați a însera că, D. Melchner, despre care o foaie locală, anunțând că va beneficia de concesia de cinematograful secției locale de Cruce Roșie, dacă a fost cercetat și dsa la instrucție cu ocazia falimentului firmei la care funcționa, nu i s'a stabilit încă nici o vină și împotriva marii creditorii ai firmei căzută în faliment, au depus numai favorabil pentru D. Melchner. Deasemenea frunțași ai finanței și comerțului român local, au păreri numai frumoase despre seriozitatea și cinstea dsale.

Citiți și răspândiți

„ECOUL“ apără intereselor obștești

CUNUNIE

Sâmbătă 4 Februarie crt. a avut loc în Catedrala ortodoxă română din localitate cununia religioasă a trei Cornelia Ciuca cu d-l inginer Alexandru Gavra, șeful serviciului tehnic al județului.

Nuni au fost dna dr. Bledea și d. general Moșoiu.

Urăm tinerilor căsătoriți toate fericirile.

Administrative

Numărul de față ne-a întârziat cu apariția din pricina anchetei dela Primăria Satu-Mare, despre care, vorbim în altă parte a gazetei și care cercetare, întrucât a fost provocată și cerută de „Ecolul“ trebuia s'o urmărim în toate fazele ei.

„Ecolul“, anul III, Nr. 6, va apărea Sâmbătă 11 Februarie crt.

Fraudele dela Primăria Satu-Mare

Inspectorul general administrativ Tomescu a constatat vinovăția primarului Agoston Ferencz și a complicilor săi. — Iminente dizolvare a consiliului comunal. — Cerem darea în judecată a vinovaților

„Ecolul” a dus campanie neîntreruptă — atât timp cât i-a fost permis de cenzura dela Satu-Mare — împotriva primarului Agoston Ferencz și complicilor săi, cerând neîncetat anchetă severă și cinstită, spre a se dovedi jașurile în banul public săvârșite de omul Pestei: Agoston Ferencz și tovarășii săi de abuzuri și acapararea averii publice.

La campania noastră, s'a asociat și deputatul lupist de Satu-Mare d. I. Florea, care, la timp, a interpelat

în Parlament, enumerând dovezile aduse de noi în chestiunea fraudelor comise ani de-a rândul cu un cinism ce a întrecut orice margini.

În sfârșit, după mai multe zile de asidui cercetări făcute d. I. Tomescu, inspector general administrativ — despre care am anunțat în numărul nostru dela 23 Ianuarie că, a fost delegat de d. ministru Duca, cu anchetarea fraudelor și că, nu se pretează la mituiri ca alți „inspectori,” cari au trecut pe la Satu-Mare și-au ple-

cat cu vagoane cu lemne și cu mobile, anchetatori de tristă memorie al căror nume l-am publicat la timp — dreptatea a ieșit la lumină.

Exact, toate acuzațiunile aduse de noi primarului Agoston Ferencz și acoliților săi, s'au dovedit întemeiate.

Dar, să lasăm să vorbească actul oficial încheiat de d. inspector general administrativ Tomescu, ce îl reproducem imediat în întregime.

Abateri dela dispozițiunile legale constatate la primăria orașului Satu-Mare.

„1. Consiliul comunal al orașului Satu-Mare a avut cunoștința de unele abateri dela dispozițiunile legale de cari era acuzat fostul consiliu orășenesc, în frunte cu Dl. A. Ferenciu, actualmente primar ales. În ședința dela 15 Octombrie 1927, consiliul comunal, după o examinare amănunțită a chestiunilor publicate de ziare, a adus o hotărâre prin care declară încredere primarului, delegațiunei permanente și funcționarilor învinuiți.

„Din cercetarea dosarelor se constată însă, că unele din actele aduse în dezbateră consiliului comunal în acea ședință erau făcute cu călcarea dispozițiunilor din legile cari erau în vigoare.

Între acestea cităm:

a) Primăria a vândut băncii „Casa Noastră” cu contractul din 12 August 1921 clădirea din Str. Lucaci No. 5, pentru prețul de 300,000 Lei. Valoarea clădirii astăzi este mult mai mare, datorită și faptului că primăria a deschis stradă pe teritoriul orașului, vecin cu cea clădire, dându-i astfel încă o fațadă în lungime.

„b) Primăria a vândut societății Ceramica de lux „Dac” cu contractul din 20 Martie 1926, un teritoriu de 1 jug și 941 st. p. cu clădirile și plantațiile aflate pe el, situat în grădina publică, în fața gării pe prețul de 600,000 Lei. Licităția care s'a ținut nu putea da rezultate serioase deoarece acel imobil era arendat aceleiași societăți „Dac” cu contractul din 20 Martie 1922, pe timpul până la 1 Aprilie 1930.

„D-l primar A. Ferenciu, care a prezidat deliberările consiliului orășenesc și a semnat ambele contracte, face parte însă din Consiliul de Administrație al societății „Dac”

„c) Primăria, cu hotărârea consiliului orășenesc din 30 Iunie 1922, semnată de d-l A. Ferenciu ca primar, a admis ca fostul chiriaș al băii cu aburi să cedeze dreptul său societății „Dac.”

„Actualmente acea societate, în baza acestui act, deține și baia cu aburi până la 1 August 1928, și chiria anuală de 22,633 Lei.

„Remarcă că, din modul cum s'a încheiat contractele menționate cu societatea „Dac” s'a dat loc la confuzie dacă nu cumva și baia cu aburi a fost cuprinsă în prețul clădirilor și terenului învecinat, vândut pentru suma de 600,000 Lei. Aceasta confuzie se menține și acum, prin faptul că Societatea „Dac” și-a instalat mașina exploatării fabricii în camera de mașini dela baia cu aburi.

„Am arătat la alin. b) că d-l Primar A. Ferenciu, care a luat parte la deliberări și a semnat hotărârea, este membru în consiliul de administrație al Societății „Dac.”

„Din consiliul de administrație al Societății „Unio” face parte însă și d-l Augustin Ferenciu primarul orașului.

„Din examinarea cazurilor descrise mai sus, se vede că s'au călcat dispozițiunile § 57 al legii XXII din 1886, care arată că nu pot lua parte la deliberări acele persoane cari sunt interesate. Deasemenea s'au călcat dispozițiunile §. 110 din același lege, care prevedea că averea fundamentală a comunei trebuie păstrată neștirbită, afară de cazuri cu totul excepționale.

„Deși s'au putea obiecta că în cazurile de sub a) și b) s'a obținut aprobarea autorității superioară, această aprobare însă, dată în necunoștința faptelor cari viciau hotărârea autorității comunale, nu justifică procederea neregulată a acestei autorități.

„2. S'a vândut lui Bela Davidovici în anul 1923, un teren în suprafața de 1 jug. cad. și 739 stp. cu prețul de 70,000 Lei. Deși terenul a fost scos la licitație, nu ar fi fost posibil să se prezinte oferte importante întrucât era închiriat de Davidovici până la anul 1932.

„Fostul consiliu orășenesc a scos deci în licitație acest teren în condițiuni cu totul nepriețnice intereselor comunale și fără să existe vre-un motiv excepțional în sensul §-lui 110 din legea XXII/1886 care era în vigoare. Aprobarea autorității superioare, care se invoacă și care de sigur s'a dat în necunoștința împrejurărilor locale, nu justifică procederea neregulată a fostului consiliu orășenesc.

„3. Primăria a vândut materialul lemnos din pădurea Taina, în întindere de circa 143 jug. fără licitație, aprobând oferta Societății pentru exploatare de păduri și ferestrău din Satu-Mare, prin hotărârea consiliului orășenesc No. 5332 din 22 Iunie 1926. În acea ofertă se prevedea că pentru fiecare jug. de pădure orașul să primească gratuit 4 vagoane lemne în gara Izvorul.

„Chiar în ziua de 22 Iunie 1926 când s'a ținut ședința Consiliului orășenesc, pădurea a fost predată societății, deși hotărârea delegațiunei permanente județene, prin care s'a aprobat vânzarea, a fost dată abia la 20 Decembrie 1926.

„Fiind vorba de vânzare prin bună învoială a unui material valorând milioane, ar fi fost necesar și aprobarea consiliului de miniștri.

„Consiliul comunal ales, care s'a constituit în ședința dela 9 August 1926, nu a avut însă nimic de obiectat, acceptând ca exploatarea Delegațiunei permanente județene.

„Vânzarea fiind făcută, contrar legilor în vigoare, încheierile consiliului orășenesc și delegațiunei permanente județene pot fi declarate nule de drept, în conformitate cu art. 206 și 208 din legea pentru unificarea administrativă.

„4. Primăria a scos în vânzare casa din str. Mihai Viteazul 44 ocupată de două grădini de copii, înainte de a fi posedat imobilele necesare, în cari să se plaseze aceste grădini de copii. Când vizitorul școlar nu și-a dat consimțământul pentru o astfel de vânzare, a revenit asupra primei hotărâri și a decis numai închirierea fără licitație publică, către Casa Cercuală, încheind și contractul la 15 Septembrie 1926, pe termen de 10 ani.

„Ulterior a revenit din nou la proiectul prim, vânzând casa prin licitație publică tot Casei Cercuale, pe prețul de 1,500,000 lei, prin contractul din

„Graba aceasta de a scoate cele două grădini de copii din imobilul primăriei în care erau plasate și în care să intre fie în calitate de chiriaș fie în calitate de proprietar — Casa Cercuală, este explicată în raportul confidențial al Prefecturii No. 202 — 1927 ca o menajare a intereselor fostului prefect Dr. Carol I. Barbul, în imobilul căruia era instalată Casa Cercuală.

„Această tendință se evidențiază și prin faptul că, după ce Dl. fost Prefect Barbul s'a mutat în clădirea liberată de Casa Cercuală, primăria a hotărât să cumpere pentru una din grădinile de copii alt imobil al acestui din str. Tudor Vladimirescu, în care dl. Barbul locuise până ce i-se liberă lăcălăit de către Casa Cercuală.

„În acest sens, s'a adus hotărârea consiliului comunal din ședința dela 12 Septembrie 1927.

„5. Deși prin diferite rapoarte adresate Ministerului, primăria a insistat asupra situațiunii grele financiare a comunei, care o împedecă de a îndeplini lucrările edilitare strict necesare, cu toate acestea consiliul comunal și delegațiunea permanentă au aprobat numeroase cheltuieli facultative, între cari cităm:

„a) A reprimat în serviciu ca diurniști, menținându-i între anul 1927, pe unii funcționari lăsați în disponibilitate pentru necunoașterea limbii, între cari E. Pirkler, E. Köröskényi și St. Lenard.

„b) S'au acordat importante sume drept gratificație funcționarilor primăriei, deși s'a atras atențiunea atât de Minister, de inspectorii generali cari au făcut anchete, cât și prin unele ziare, asupra risipei ce se face cu astfel de plăți.

„Menționăm:

„Lei 650,295, ajutor de Crăciun funcționarilor primăriei.

„Lei 250,000 remunerația comisiunii uzinei silvice, care s'a împărțit între funcționari superiori și membri delegațiunei permanente, deși era suprimată de Minister.

„Lei 250,000 premii pentru comisiunea uzinei electrice, care s'a împărțit în același mod, deși era suprimată de Minister.

„Lei 320,000 retribuțiunea de lemne a funcționarilor”, fiind suprimată de Minister, s'a dat în natură.

„Prin această procedură s'a călcat și dispozițiunile Art. 41 din legea asupra contabilității publice, care prevede, că alocațiunile pentru personal nu vor putea fi sporite nici direct, nici indirect, prin credite suplimentare, în cursul anului financiar.

„6. Scriptele economiei silvice, unde se administrează averi importante, se țin în cea mai mare neregulă, neprezentând nici o seriozitate și putând prilejul neregulă oricât de mari a căror constatare s'ar putea face numai cu mare greutate, sau chiar de loc. Pentru sumele încasate se liberează chitanțe nemunorate și fără talon, din care unele nici nu se înregistrează prin scripte.

„Numai în urma unor minuțioase cercetări și totuși din întâmplare am putut constata neregulă următoare:

„Prefectul județului a ordonat suma de 188,650 Lei, cu

Comercianți Români

La orizont, spectrul liberei tranzacții, noi impozite, guvernul se laudă mereu că în noul buget al Statului se vor introduce modificări având de obiect scăderea impozitelor...

Da, sau făcut modificări, dar nu în minus, ci, în plus. Astfel în Legea bugetară publicată în M. O. din Decembrie 1927 se introduc impozite noi asupra băilor minerale cât și asupra apelor minerale indigene necesare consumației publice. Iar în M. O. dela 1 Februarie cor. se reglementează perceperea acestor impozite, fantastice pentru punga secătuită a nevoiașului care tuberculizat în oficiile existenței zilnice, are nevoie de acest reconfortant, iar, negustorilor, li se introduce un sistem vexatoriu pentru evaluarea acestor impozite

Suferim greșilele politicii financiare din ultimii ani, cu impresia fatalității de neînălțur.

Vedem cum criza, șomajul falimentele se întind tot mai mult. Mizeria crește fără cruțare. Și, de multe ori, ne întrebăm mirați: de ce? Căci, oricât de nefastă ne-am închipuit urgia financiară ce azi ne predomină, relele ce constatăm sunt atât de întinse, încât nu putem erede că toate se datoresc ei.

Pe 1925, bugetul prevedea 1500 milioane taxe de import și 5000 milioane taxe de export.

Pe 1928 bugetul prevede 6800 milioane taxe de import și 2350 milioane taxe de export.

În trei ani de zile raportul veniturilor impor-export se răstoarnă. O treime în 1925 de trei ori atâtă în 1938.

Iată minunea „prin noi înșine.”

condiția să se distribuie ca ajutor de Crăciun funcționarilor prefecturii.

„Delegația permanentă comunală a adus în acest sens hotărârea No. 12617—1927, prin care invită Oficiul silvic, să steargă costul lemnului din sarcina prefecturii. Deși suma nu s'a înregistrat în scriptele, celuiui serviciu, după cum se constată din referatul inginerului șef al serviciului, s'a liberat însă chitanță, care a servit ca act justificativ la ordonanța de plată emisă de prefectură, iar banii s'au împărțit între funcționari.

„Prin această procedură suma care s'a împărțit de funcționarii prefecturii s'a putut încasa dela administrația financiară în baza unui act fals.

„Câte cazuri de astfel vor mai fi nimeni nu poate afirma, din cauza că nu se liberează chitanțe cu talon și numerate, iar scriptele sunt ținute în neregulă.

Inspector general administrativ ss. D. Tomescu.

In urma acestor constatate, d. inspector g-ral Tomescu, potrivit Legii administrative, a adus la cunoștința celor vinovați constatările făcute și ei și-au înaintat memoriile în apărare.

Aceasta procedură însă, tot în conformitate cu prevederile Legii administrative, urmează să aducă după sine dizolvarea consiliului comunal al orașului Satu-Mare.

Nici o pagubă Ci, dimpotrivă, sunt nădejdi că viitorul consiliu să aibă un caracter mai românesc decât cel care se duce și care de fapt era un consiliu personal al lui Agoston Ferencz și al Băncii „Casa Noastră” și nici decum al cetățenilor.

Rămâne de acum, ca organele superioare să-și facă complet datoria și cât mai grabnic, trimițându-i și înaintea justiției, deschizându-le acțiune pentru toate pagubele cauzate comunei, pe toți abuzivii hrăpăreți, cari se socoteau în pașalac la Satu-Mare și confundau averea orașului cu o moșie ce aveau în exploatare.

În ceace ne privește, suntem încântați că, am contribuit în bună parte la descoperirea răifăcătorilor erijați în administratori ai averii publice.

Refuzând ajutorul străin, a apăsat ani de zile pătura țărănească și când n'a mai avut ce stoarce a început să atace pătura orășenească.

Viața s'a scumpit în proporții extraordinare. Dobânzile au intrat orice limită. Falimentele necopleșesc. Industria, protejată prea mult, se sugrumă din lipsă de cumpărători. Șomajul se întinde.

Tabloul mizeriei financiare-economice este complet.

Cerem ajutorul străinătății. Barometrul economic arată cea mai grea presiune în târgul afacerilor, unde, de fapt există o stagnare fără precedent.

Criza de credit, a atins paroxismul, iar, ajutorarea cu 2 miliarde de către Banca Națională pentru animarea băncilor ardelenale a fost o nobilă promisiune a guvernului, care vrea să infățșeze un mirajiu mai plăcut unei lumi disperate.

La hoteluri camerele stau goale, iar în sărbători negustorii au pierdut ultimele iluzii.

Agricultura a căpătat atâtea lovituri, că, nu poate să se mai refacă.

Clasele mijlocii și cele de jos sunt literalmente desființate economic.

Tratative pentru împrumuturi externe și misiuni, pleacă cu mandate în lung și latul Europei să facă aranjamente, în timp ce situația politică în-ernă se complică prin agitațiuni și antagonisme, dintre partide. Se guvernează prin stare de asediu, cenzură și falsificarea alegerilor, adică prin forță, prin iluzionism și prestidigitajie!

Bugetele se alcătuiesc fără a se ține în seamă nevoile reale, a căror satisfacție se amână la infinit.

O echilibristică devenită o adeverată acrobație, o harababura grozavă și dezastruoasă pentru economia țării Echilibrul: aparent, un falș grosolan față de țară.

Comercianții, în toate părțile țării, colegii noștri se sbat în ghiarele mizeriei. Lipsa de credit și dobânzile uzurare, i-au adus în sapă de lemn; protestele înspăimântă, moratorile, un paliativ un repauz până la expiația definitivă; „Falimentul”; firme cu reputație de zeci de ani se prăbușesc; strigătul desnădăjduit al merciantului s'a auzit și la Camera de Comerț din Oradea.

Energicul președinte a arătat acțiunea întreprinsă pentru studierea problemei vamale. Un inspector vamal — spunea Dsa — a făcut constatarea că regimul vamal de protecție excesivă a industriei naționale, a jignit adânc comerțul. A mai amintit și de necesitatea creerii unui întrepriz liber în Oradea.

La ridicarea unei obiecțiuni ca polițele protestate să fie date publicității, s'a protestat cu destulă energie contra acestei măsurii, care, prin acest denunț public, le-ar răpi cu totul creditul, care și așa abia îl au...

La București, Pitești, Craiova, Cluj și în toate centrele importante, nu mai vorbim de Galați, Brăila și Constanța care dețin recordul în mișcări și dau tonul, se țin consfătuiri, adunări, proteste energice, memorii bine chibzuite și puternic susținute pentru apărarea intereselor pur profesionale, pentru salvarea demnității meritului comercial.

Pentru prevenirea acestor multiple nevoi, este absolut necesar, să fim organizați într-o asociațiune puternică pfr profesională, persoană juridică și morală, strănsi uniți. Vom avea concursul nelimitat și neprecupețit al tuturor forurilor bancare și ad-tive și în frunte cu Camera de Comerț ne vom impune doleanțele în mod imperios și demn.

Remarcă Dlui Negulescu, președintele Camerei de Comerț Oradea, a fost justă. Strigăm în toate unghiurile nevoile apărătoare și jignitoare, dar, ca să le îndreptăm nu punem nici unul umărul.

Aceasta este regretabil și păgubitor pentru noi. Numai uniți vom învinge, altfel, ne pierdem; singuri ne batem ca morile de vânt. Laolaltă, ne vom impune.

Un Comerciant român

Inscrieți-vă în „Liga Bunătății”

Publicațiune

Se aduce la cunoștința generală, că prin sentința civilă No. 50 a acestui Tribunal rămasă definitivă în ziua de 10 Noemvrie 1927, s'a recunoscut calitatea de persoană juridică a societății „Liga Bunătății” din Oradea

Scopul societății este de a desvolta în copii simțământul moral, întărindu-le conștiința și judecata, desvoltându-le spiritul de inițiativă pentru bine, mărindu-le dragostea lor față de oameni și dorința de a proteja animalele, luptând contra egoismului urit și dejstor.

Membrii direcțiunii zisei societăți sunt: Președintul, D-na Ecaterina Dan; Vicepreședintul, D-na Elena Stambuleanu, D-nii Ștefan Muntean și Petru Coroiu. Secretar: Alex. Marinescu. Casier: Peleș Alexandru. Contabil: Ioan Barbuțescu. Bibliotecar: D-na Irina Poenaru. Cenzori: D-nii Zaharia Moga și Nicolae Firu.

Această societate a fost înscrisă în registrul persoanelor juridice ținut la acest tribunal la No. 72.

Grefier: (ss) M. Muia.

No. 3375—1927. 17 Noemvrie 1927.

IN HALA COMERCIALĂ.

Sâmbata 11 Februarie 1928 la orele 10 seara

MARE BAL

al ofițerilor de rezervă. Sub patronajul D-ului și dnei General V. Economu comandantului Diviziei 17. TOMBOLA

Surprize noi. Bătăie de flori.

Postă americană. Intrarea 100 lei.

TIPOGRAFIA DIEEZANA
ORADEA, STRADA EPISCOP CIOROGARIU No. 3.
Acesta insitutiile este aranjată în stil modern, cu mașini moderne. — EXECUȚIA: Cărți bisericesti Circulare, Programe, Afise, Memorande, Facturi, Hartii de scris în colorii, Placuri, Vignete, etc. etc.

Keresztes
cel mai modern și elegant
Salon
de Manichiur și pedichiur
Coafor de Dame special
Satu-Mare
In curte la Valent

CUMPARATI EXCELENTUL
HUILLE SURFINE EXTRA VERGE
Cel mai delicios untdelemn de sa-late gipentru maioneză. — De vânzare la toate magaziniile de coloniale și delicatose.
SPHINX
FISCHER EMIL
Depozitul general: Oradea, Parcul Ștefan Cel Mare 11. TELEFON: 9 - 62.